

Marcel van Nattem: Ervaringskennis: misschien nog wel belangrijker dan ervaringsdeskundigheid!

Het is alweer geruime tijd geleden dat Marcel van Nattem werd benaderd met de vraag of hij voorzitter ad interim wilde worden van de Cliëntenraad van Iriszorg.

Iriszorg is een organisatie voor verslavingszorg met locaties in Gelderland, Overijssel en Flevoland. Iriszorg biedt herstelondersteunende zorg op klinisch, persoonlijk, functioneel en maatschappelijk gebied. Mensen worden integraal benaderd vanuit hoop, perspectief en gelijkwaardigheid, en op een positieve manier aangesproken op hun eigen kracht, wensen en dromen. Daar ligt de sleutel tot herstel dat bijdraagt aan een zo goed mogelijk betekenisvol leven binnen de samenleving.

Toen Marcel aantrad was de organisatie druk bezig de omslag naar deze herstelgerichte zorg en ondersteuning te maken. In alle geledingen van de organisatie werken inmiddels mensen die naast uit hun professionele kennis óók putten uit hun ervaringsdeskundigheid. Marcel was enthousiast hoe de CR bij dit soort processen betrokken werd. Van het een kwam het ander en toen zich een vacature voordeed in de RvT bij Iriszorg heeft Marcel met succes gereageerd.

“De eerste tijd was het wennen, een zoektocht naar mijn rol en meerwaarde. Gelukkig had ik al ruime bestuurlijke ervaring in mijn werk, maar ik was nog niet betrokken geweest bij een organisatie met de omvang van Iriszorg.

Ik heb mijn weg als toezichthouder uiteindelijk zelf gevonden. Trouwens: laatst hoorde ik dat er Raden van Toezicht zijn die nieuwe leden koppelen aan een lid dat al langer in de RvT zit en het nieuwe lid op sleeptouw neemt. Dat vond ik een eyeopener: dat zou zeker meerwaarde hebben gehad, niet alleen voor mij, maar voor iedere toezichthouder.”

Hoe zijn je ervaringen?

“Mijn rol als toezichthouder verschilt erg van mijn rol als voorzitter van de cliëntenraad. Als toezichthouder zit je meer op afstand en dat was in het begin behoorlijk wennen. Tegelijkertijd vind ik het essentieel om contact te houden met cliënten en medewerkers in het werkveld.

Meer en meer merk ik hoe belangrijk het is dat je als toezichthouder de juiste vragen stelt. Open vragen, oprecht geïnteresseerd zijn. Dat leer je gaandeweg in praktijk, maar ik heb ook veel gehad aan het boek Socrates op sneakers. Filosofische gids voor het stellen van goede vragen van Elke Wiss (Ambo 2020).”

De herstelgedachte van Iriszorg

“Ieder mens heeft in meer of mindere mate ervaringen met herstel in het eigen leven, dat geldt dus ook voor alle leden van een RvT. Het is goed hiervan gebruik te maken. Het ervaringsdeskundig perspectief is geen portefeuille die bij een of twee leden neergelegd kan worden. Het is de verantwoordelijkheid van de gehele RvT om het ervaringsdeskundig perspectief een plek te geven in het eigen toezicht. Als het gaat om instellingen voor verslavingszorg, zoals Iriszorg, is het belangrijk dat de leden van de RvT zich verwant voelen met het gedachtengoed achter de herstelgedachte. Ik vind dus ook dat van toezichthouders verwacht mag worden dat ze kunnen reflecteren op hun eigen levenservaringen, en daar - als onderdeel van hun toezichthoudende professionaliteit - met een zekere afstand naar kunnen kijken.”

Tekst: Bas Baanders

NVTZ-dossierhouder

ervaringsdeskundig toezicht

baanders.consultancy@gmail.com

Marcel van Nattem

Marcel's eigen herstel

Marcel vertelt dat hij 20 jaar geleden kennismaakte met Iriszorg toen hij zelf hulp zocht om een verslaving de baas te worden. "Ik was als vanuit mijn werk als manager indertijd wel bekend met de verslavingszorg, maar het is heel anders om daar als cliënt in behandeling te zijn. Ik vond het interessant om te zien wat er in zo'n instelling op organisatorisch en inhoudelijk vlak allemaal gebeurt. Na mijn behandeling heb ik me verder verdiept in de verslavingszorg en met name de herstelgerichte aanpak. Die kennis en mijn ervaring heb ik onder andere ingezet als trainer bij het Trimbos Instituut en bij de ontwikkeling van landelijke zorgstandaarden en richtlijnen. Zodoende heb ik met alle facetten van de verslavingszorg kennism gemaakt. Een prima uitgangspunt voor een toezichthouder."

Welke onderwerpen liggen je na aan het hart?

"Ik richt me primair op kwaliteit en veiligheid. Een onderwerp dat ik heel belangrijk vind is ambulantisering. Dat heeft mijns inziens echt de toekomst want de verslavingszorg kan onmogelijk doorwerken zoals dat nu gebeurt. Zorgorganisaties zoals Iriszorg zullen veel meer de wijken in moeten gaan, dicht bij de burger en dicht bij professionals en organisaties in de wijken zelf. Voor zwaardere zorg kan dat wellicht niet altijd, maar als je vroeg wil kunnen ingrijpen, als je aan preventie wilt doen móet je de wijk in. Met het oog op de toekomst vind ik het belangrijk dat daaraan nu al voldoende aandacht wordt gegeven, niet alleen inhoudelijk, maar ook qua investeringen. Nu kan het gebeuren dat ambulantisering als kostenpost gezien wordt, terwijl het in veel gevallen juist anticiperen op de nabije toekomst is."

Verder hebben we als RvT kennis gemaakt met raden van organisaties waarmee Iriszorg samenwerkt. Ik vind het interessant om te zien hoe verschillende mensen en organisaties meedenken en meewerken, binnen en buiten de zorg. Denk bijvoorbeeld aan de ontwikkeling van een inclusieve wijk, waarbij zorgorganisaties samenwerken met een woningcorporatie. Zo ontstaan nieuwe zorg- en wooninitiatieven op een terrein waar nog niet zo lang geleden alleen intramurale zorg mogelijk was."

En hoe zet je jouw ervaringskennis in in jouw rol als toezichthouder?"

"Tijdens werkbezoeken kon ik mijn eigen kennis en invalshoek gebruiken: ik weet hoe het is om cliënt te zijn, weet hoe de herstelgedachte in de praktijk werkt en ken de meeste locaties. Daardoor stel ik net andere vragen en let ik op andere dingen, dan mensen die die ervaringen niet hebben. Als je laat merken dat je zelf soortgelijke ervaringen hebt krijg je een ander soort gesprek. Het is voor mij gemakkelijk om gelijkwaardig contact te krijgen met medewerkers en cliënten, zodat er vertrouwen ontstaat om een open en veilig gesprek te voeren over inhoud van zorg. Dat levert ons als team van toezichthouders belangrijke informatie op. Door covid hebben we nu overigens een tijd geen werkbezoeken kunnen afleggen en ik vind dat dat toezichthouden een stuk moeilijker maakt."

Recentelijk ben je toegetreten tot de RvT van Skuul, een organisatie voor verslavingszorg in combinatie met verblijf op Texel. Hoe bevalt het daar?

"Skuul is heel anders dan Iriszorg, veel kleiner en werkzaam in een andere omgeving: Texel is een eiland, hoewel veel cliënten uit Noord-Holland komen. Ik ben bij Skuul aangenomen als algemeen lid RvT, dus zonder label ervaringsdeskundige. Daar ben ik blij mee. Want mijns inziens is het belangrijk bij vacatures ervaringen met herstel mee te nemen, en niet zozeer deskundigheid die je opdoet in bijvoorbeeld een opleiding tot professioneel ervaringsdeskundige. Onze raad heeft hierover een training gehad hoe we dat op een effectieve manier kunnen doen"

Tips voor collega's

“Momenteel werkt de raad van Iriszorg de toezichtvisie bij. Het is fijn te zien dat daarin de herstelgedachte expliciet genoemd wordt. Het is voor elke RvT een geschikt moment om weer 's stil te staan bij de vraag of en hoe je ervaringsdeskundigheid een plek wilt geven in het interne toezicht.

Een andere tip is: als je als raad iemand met ervaringsdeskundigheid werft, of een traineeship aanbiedt, is het handig als een langer zittend lid van de RvT 'buddy' wordt van de nieuwe collega. Maar eerlijk gezegd: dat geldt voort alle toezichthouders, wat hun achtergrond ook maar is.”

*Tekst: Bas Baanders
februari 2022*